

Szép Hajnalcsillag, setét égre írlak

Óév estéje – az évbúcsúztató szilvesztereste – a liturgikus naptár szerint meglehetősen összetett nevű ünnep: *karácsony nyolcadának előestéje*. Régi hagyomány ugyanis, hogy az ünnepeknek nyolcnapos „kisugárzásuk” van, nagy ünnepeink nyolc napig tartanak. A nyolcadik napon még egyszer megszólaltatjuk az adott ünnep fő gondolatait. Pünkösöd nyolcada lett Szentháromság ünnepe, húsvét nyolcada fehérvasárnap (Quasi modo geniti), karácsony nyolcada pedig éppen január elseje. Népies nevén ezt a napot kiskarácsonynak hívják.

A január elsejét megelőző este tehát valóban a kiskarácsony előestéje, amikor az egyház népe elsősorban a gyermekként testet öltő Megváltó érkezésére emlékezik. Természetes azonban, hogy istentiszteleti életünk figyelemmel van a polgári élet eseményeire is, így az ünnep ígéhirdetése nem kerüli el a múltó kegyelmi időről és a számadás szükségességéről szóló tanítást sem.

Óév estéjének evangéliuma így figyelmeztet: „*Ti is legyetek készen, mert abban az órában jön el az Emberfia, amikor nem is gondoljátok!*” (Lk 12,40) Az epistola a Timóteustól búcsúzó Pál apostolt idézi: „*Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem (...), végezetre eltételek nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr (...), de nemcsak énnekem, hanem mindazoknak is, akik várva várják az ő megjelenését.*” (2Tim 4,7–8) Az ószövetségi ige pedig az önmagukban bízók felett mond prófétai ítéletet, s így tanít: „*A megtérés és a higgadtság segítene rajtatok, a béke és a bizalom erőt adna nektek!*” (Ézs 30,15)

Az ünnep éneke – *Szép Hajnalcsillag, setét égre írlak* (EÉ 397) – arról tesz bizonyosságot, hogy a bűn, a reménytelenség és a kérlelhetetlenül múltó idő sötétségében van, aki fényt és reményt ad: Jézus, a Megváltó.

Érdekes történet fűződik a különleges erejű Scholz László-vers megszületéséhez. A *Felséges Jézus, világ fejedelme* kezdetű ének (EÉ 371, németül: *Schönster Herr Jesu*) két dallammal volt használatos Németországban, s a magyar énekeskönyv szerkesztői szerették volna mindkettőt ismertté tenni egyházunkban. A 371. számú ének dallama viseli az eredeti szöveg magyar fordítását, a másik értékes dallamhoz azonban új költésű szövegre volt szükség.

A *Pröhle* család tagjaival való beszélgetésből úgy tudom, hogy a kérdéssel foglalkozó bizottsági ülésen *Pröhle Károly* professzor javasolta, hogy ez a dallam is Krisztust imádó szöveget kapjon, s amolyan rögtönzött ígéhirdetésben azonnal vázolta is az általa elképzelt gondolati ívet. A sötétség és a világosság, a bűn és a kegyelem szembeállítás, valamint az egyházon belüli ébredés szükségessége és Jézus, az egyedüli reménység szerepelhetett gondolatai között. A nemrég elhunyt *Sulyok Imre* himnológiai jegyzete (amelyet a teológiai oktatásban használt) írja le, hogy amikor bemutatták ezt a másik dallamot az énekeskönyv szerkesztőbizottságának ülésén, az – és vélhetően *Pröhle* professzor tanúságtétele – annyira megihlette *Scholz László* lelkész, költőt, hogy a következő ülésre már vitte is az elkészült szép verset.

Scholz László (1911–2005) az énekköltészetben valami olyasmit tudott, ami a reformáció korának költőit is jellemezte: énekszövegei mindig lényegre mutató, tiszta ígéhirdetések, mondatai a ma embere számára személyesen is átélhetőek, mégis a teljes

gyülekezet nevében szólnak, s a vers úgy használ igényes költői eszközöket, hogy azok sohasem térítik el a figyelmet a mondandóról.

Az először 1677-ben Münsterben megjelent dallam is kitűnik koráljaink közül hajlékonyságával, finommívűségével. Jellegzetes barokk zenei fordulatai, melizmái a korban divatos lelki énekekhez (Geistliches Lied) és kisáriákhoz teszik hasonlónvá. Énekeskönyvünk énekei közül talán az *Ím, jászlad mellett térdelek* (EÉ 161) kezdetű Bach-kompozíció áll hozzá legközelebb. Úgy is fogalmazhatunk, hogy e dallam már a közös énekelhetőség határait próbálgatja, de az, hogy több mint fél évszázada kedvelik hazánkban, bizonyítja: helye van gyülekezeti énekeink között.

BENCE GÁBOR